

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	13
1.1	Het doel van dit boek	13
1.2	Het toepassingsgebied van elektronenbuizen	14
1.3	Audioversterkers versus instrumentaalversterkers	14
1.4	Korte historie	15
1.5	Codering van elektronenbuizen	17
1.6	Literatuurlijst hoofdstuk 1	17
2	GRONDBEGINSELEN VAN ELEKTRONENEMISSIE	18
2.1	Soorten elektronenemissie	18
2.2	Ruimtelading	19
2.3	Emissierendement	20
2.4	Literatuurlijst hoofdstuk 2	21
3	DE DIODE	22
3.1	Constructie van dioden met direct en indirect verhitte kathode	22
3.2	De werking van dioden	23
3.3	Soorten dioden en hun toepassingen	24
3.4	Het meten van diodekarakteristieken	25
3.5	Toepassing van de diode als gelijkrichter	37
3.5.1	Enkelzijdige diodegelijkrichter met buffercondensator	37
3.5.2	Dubbelzijdige diodegelijkrichter met buffercondensator	39
3.5.3	Dimensionering van de diodegelijkrichter met de voedingstransformator	42
3.5.4	Afvlakfilters	48
3.5.4.1	Het π -filter C-R-C	48
3.5.4.2	Het π -filter C-L-C	50
3.5.5	Dubbelzijdige diodegelijkrichter zonder buffercondensator	54
3.5.6	Het meten aan buisgelijkrichterschakelingen	58
3.5.6.1	De testopstelling	58
3.5.6.2	Analyse van de uitgangs- en de rimpelspanning als functie van de stroom in relatie met de buffercondensator en de zijdigheid van gelijkrichting	62
3.5.6.3	Analyse van de rimpelspanning als functie van grootheden van het π -filter C-R-C	73
3.5.6.4	Analyse van de rimpelspanning als functie van grootheden van het π -filter C-L-C	75
3.5.6.5	Analyse van de uitgangs- en de rimpelspanningen als functie van de grootheden van de dubbelzijdige diodebuisgelijkrichter zonder buffercondensator	77
3.5.6.6	Enkele gelijkrichterschakelingen gemeten	81
3.6	Filament- en negatieve roostervoedingen	88
3.7	Praktische tips	93
3.8	Literatuurlijst hoofdstuk 3	96
4	DE TRIODE	97
4.1	Constructie van trioden met direct en indirect verhitte kathode	97
4.2	De werking van trioden	98
4.3	De statische triodenkarakteristieken en de triodengrootheden	105
4.3.1	De statische triodenkarakteristieken	106
4.3.2	De steilheid	106
4.3.3	De versterkingsfactor	108
4.3.4	De inwendige weerstand	109
4.3.5	De roosterruimte	111
4.3.6	De formules van Barkhausen	112

4.3.7	De triodengrootheden versus de anodestroom.....	113
4.3.8	De dissipatie en het vermogen.....	115
4.3.9	De statische triodenkarakteristieken van ECC81, ECC82 en ECC83 gemeten	116
4.3.10	Rekenvoorbeelden met statische triodengrootheden	122
4.4	De dynamische triodenkarakteristieken met een anodeweerstand	127
4.4.1	De theorie van de dynamische triodengrootheden met een anodeweerstand	127
4.4.2	De praktijk van de dynamische triodengrootheden met een anodeweerstand	138
4.5	De filamentvoeding gezien vanuit de trioden.....	143
4.5.1	De filamentvoeding gezien vanuit direct verhitte trioden	143
4.5.2	De filamentvoeding gezien vanuit indirect verhitte trioden	146
4.6	Laagfrequent versterking met weerstandskoppeling	149
4.6.1	De automatische negatieve roosterspanning.....	149
4.6.2	De roosterstroom	151
4.7	De triode basisschakelingen	154
4.7.1	De kathode basisschakeling.....	155
4.7.2	De anode basisschakeling of kathodevolger.....	156
4.7.3	De tegenkoppeling basisschakeling.....	158
4.7.4	De rooster basisschakeling	162
4.7.5	De cascode basisschakeling.....	166
4.7.6	De Serial Regulated Push Pull basisschakeling.....	168
4.7.7	Samenvatting van de triode basisschakelingen	171
4.7.8	De praktijk van de triode basisschakelingen	173
4.8	De fasendraaierschakelingen in theorie en praktijk.....	189
4.8.1	De transformator fasendraaier	190
4.8.2	De kathodedyne fasendraaier.....	191
4.8.3	De cascade fasendraaier.....	197
4.8.4	De verschilversterker fasendraaier	198
4.8.5	De omkeertrap fasendraaier.....	204
4.8.6	De zelfinstellende fasendraaier.....	206
4.8.7	Samenvatting van de fasendraaierschakelingen	208
4.9	De stuurtrapschakelingen in theorie en praktijk	209
4.9.1	De kathodevolger stuurtrap	209
4.9.2	De verschilversterker stuurtrap.....	211
4.9.3	De Serial Regulated Push Pull-stuurtrap	215
4.10	De triode eindversterkers.....	219
4.10.1	Indelingen van triode eindversterkers.....	219
4.10.1.1	Indeling van triode eindversterkers naar klasse.....	219
4.10.1.2	Indeling van triode eindversterkers naar negatieve voorspanning	220
4.10.1.3	Indeling van triode eindversterkers naar zonder of met roosterstroom	222
4.10.1.4	Indeling van triode eindversterkers naar enkelvoudig en gebalanceerd.....	223
4.10.2	Uitgangstransformatoren voor frequenties in het audiobereik	224
4.10.3	De luidsprekerimpedantie en de dempingsfactor	228
4.10.4	De ohmse en de inductieve belastingslijn.....	234
4.10.5	De theorie van de enkelvoudige triode eindversterker	237
4.10.5.1	Het waarschijnlijke maximale afgestane vermogen en het waarschijnlijke rendement	238
4.10.5.2	De vermogens en het rendement als functie van de roosterwisselspanning.....	244
4.10.5.3	Het parallel schakelen van eindtrioden.....	247
4.10.5.4	Het werkelijke maximale afgestane vermogen en het werkelijke rendement	249
4.10.6	De praktijk van de enkelvoudige triode eindversterker	258
4.10.6.1	Het werkelijke maximale vermogen en het werkelijke rendement als functie van r_a/r_i voor <i>vaste</i> roosterwisselspanning	262
4.10.6.2	Het werkelijke maximale vermogen en het werkelijke rendement als functie van r_a/r_i voor <i>variable</i> roosterwisselspanning	264

4.10.6.3	De gemeten vermogens en het gemeten rendement als functie van de roosterwisselspanning	266
4.10.6.4	De vermogensbalans en het rendement bij maximaal afgestaan vermogen	268
4.10.6.5	De gemeten ohmse en inductieve belastingslijn	270
4.10.6.6	Voorbeelden van het ontwerpen van een enkelvoudige triode eindversterker	272
4.10.7	De theorie van de gebalanceerde triode eindversterker	279
4.10.7.1	De B.J. Thomson-methode	280
4.10.7.2	De gebalanceerde triode eindversterker in klasse A	284
4.10.7.3	De gebalanceerde triode eindversterker in klasse B	285
4.10.7.4	De gebalanceerde triode eindversterker in klasse AB	295
4.10.7.5	Over wat er nog meer is maar ook erg moeilijk	298
4.10.8	De praktijk van de gebalanceerde triode eindversterker	303
4.10.8.1	De toepassing van de B.J. Thomson-methode voor klasse A, B en AB	306
4.10.8.2	De gemeten vermogens en het rendement als functie van de roosterwisselspanning voor klasse A, B en AB	319
4.10.8.3	De vermogensbalans bij maximaal afgestaan vermogen voor klasse A, B en AB	324
4.10.8.4	Voorbeelden van het ontwerpen van een gebalanceerde triode eindversterker	328
4.10.9	Samenvatting van de triode eindversterkers	338
4.10.10	Andere eindtriodes	341
4.11	Literatuurlijst hoofdstuk 4	344
5	DE TETRODE	346
5.1	Constructie van tetroden	346
5.2	Waarom de tetrode werd gemaakt	347
5.3	De werking van tetroden	347
5.4	De straalbundeltetrode	350
5.5	Schakelingen en berekeningen met toegepaste tetroden	354
5.6	Literatuurlijst hoofdstuk 5	355
6	DE PENTHODE	356
6.1	Inleiding	356
6.2	Constructie van penthoden	357
6.3	De werking van penthoden	358
6.4	De statische penthodekarakteristieken en de penthodegrootheden	364
6.4.1	De statische penthodekarakteristieken	364
6.4.2	De stuurroostersteilheid	366
6.4.3	De stuurroosterversterkingsfactor	369
6.4.4	De stuurrooster inwendige weerstand	370
6.4.5	De schermroostersteilheid	372
6.4.6	De schermroosterversterkingsfactor	373
6.4.7	De schermrooster inwendige weerstand	375
6.4.8	De formules van Barkhausen	376
6.4.9	De stuurroosterruimte	377
6.4.10	De penthodegrootheden versus de anodestroom	379
6.4.11	De dissipatie en het vermogen aan de anode en het schermrooster	384
6.4.12	De statische penthodekarakteristieken van EF86 gemeten	386
6.4.13	Rekenvoorbeelden met statische penthodekarakteristieken	395
6.5	De dynamische penthodekarakteristieken met een anodeweerstand	401
6.5.1	De theorie van de dynamische penthodegrootheden met een anodeweerstand	401
6.5.2	Extra diepgang van de theorie van de dynamische penthode	414
6.5.3	De praktijk van de dynamische penthodegrootheden met een anodeweerstand	420
6.6	Een eerste tussentijdse vergelijking tussen trioden en penthoden	428
6.7	Laagfrequent versterking met weerstandskoppeling	429
6.7.1	Realisatie van de schermroosterspanning	429
6.7.2	De kathode basisschakeling met automatische $-U_{g1,k}$ in theorie en praktijk	433

6.8	De penthode eindversterkers	441
6.8.1	De theorie van de enkelvoudige penthode eindversterker.....	441
6.8.1.1	Het waarschijnlijke maximale afgestane vermogen en het waarschijnlijke rendement	442
6.8.1.2	De vermogens en het rendement als functie van de roosterwisselspanning.....	450
6.8.1.3	Het werkelijke maximale vermogen en het werkelijke rendement	451
6.8.2	De praktijk van de enkelvoudige penthode eindversterker	456
6.8.2.1	Het werkelijke maximale vermogen en anoderendement als functie van r_a/R_i	457
6.8.2.2	De gemeten vermogens en het anoderendement als functie van $u_{g1,k}$	459
6.8.2.3	De vermogensbalans en de rendementen bij maximaal afgestaan vermogen	461
6.8.2.4	Voorbeelden van het ontwerpen van een enkelvoudige penthode eindversterker.....	464
6.8.3	Een tweede tussentijdse vergelijking tussen trioden en penthoden.....	469
6.8.4	De theorie van de gebalanceerde penthode eindversterker	470
6.8.4.1	De gebalanceerde penthode eindversterker in klasse A	473
6.8.4.2	De gebalanceerde penthode eindversterker in klasse B.....	473
6.8.4.3	De gebalanceerde penthode eindversterker in klasse AB.....	484
6.8.4.4	Over wat er nog meer is maar erg moeilijk	485
6.8.5	De praktijk van de gebalanceerde penthode eindversterker	489
6.8.5.1	Voorbeelden van ontwerpen van een gebalanceerde penthode eindversterker	492
6.8.5.2	De werkelijke vermogens en rendement als functie van $u_{g1,k}$ klasse A, B en AB.....	500
6.8.5.3	De vermogensbalans bij maximaal afgestaan vermogen klasse A, B en AB.....	507
6.8.6	Een derde tussentijdse vergelijking tussen trioden en penthoden	512
6.9	De ultralineaire eindversterkers.....	513
6.9.1	De theorie van de ultralineaire eindversterker.....	513
6.9.1.1	Op avontuur tussen triode en penthode	514
6.9.1.2	De vermogens en het rendement bij ultralineaair.....	519
6.9.1.3	Een netwerkanalyse voor een ultralineaire eindversterker	522
6.9.2	De praktijk van de ultralineaire eindversterker	532
6.9.2.1	Het bepalen van de schermroosteraftakking.....	532
6.9.2.2	De versterking en uitgangsweerstand versus de schermroosteraftakking	538
6.9.2.3	Een praktische vermogensvergelijking tussen triode, ultralineaair en penthode	544
6.9.2.4	De anodestroom- en schermroosterstroombijdrage voor ultralineaair vermogen.....	547
6.10	Samenvatting van de penthode en de ultralineaire eindversterker	549
6.11	Literatuurlijst hoofdstuk 6	550
7	FREQUENTIEAFHANKELIJK GEDRAG.....	551
7.1	Definities en begrippen.....	551
7.2	Frequentieafhankelijk gedrag van versterkeronderdelen.....	561
7.2.1	Frequentieafhankelijk gedrag van de eindtransformator	562
7.2.2	Frequentieafhankelijk gedrag van de overige passieve onderdelen	567
7.2.3	Frequentieafhankelijk gedrag van de triode	573
7.2.4	Frequentieafhankelijk gedrag van de penthode	582
7.3	Versterking van signalen met lage frequenties.....	584
7.4	Versterking van signalen met hoge frequenties.....	595
7.5	Versterking van signalen met lage en hoge frequenties	605
7.6	De praktijk van frequentieafhankelijk gedrag	616
7.6.1	Het meten van frequentiekenmerken	616
7.6.2	Het toetsen van een praktijksituatie.....	620
7.7	Nabeschouwing	633
7.8	Literatuurlijst hoofdstuk 7	636
8	NIET-LINEAIRE VERVORMING EN RUIS.....	637
8.1	De klank van elektronenbuizenversterkers.....	637
8.2	Niet-lineaire vervorming die we al gezien hebben.....	638
8.3	Harmonische analyse.....	640

8.4	Toegepaste harmonische analyse.....	642
8.4.1	Harmonische analyse van de eindtransformator.....	642
8.4.2	Harmonische analyse van elektronenbuizen.....	644
8.4.2.1	Kromming van de steilheidkarakteristiek.....	644
8.4.2.2	Algebraïsche bepaling van de coëfficiënten van de machtreeks.....	650
8.4.2.3	Grafische bepaling van een 2 ^e en een 3 ^e harmonische.....	656
8.4.2.4	Intermodulatievervorming.....	665
8.4.3	Harmonische analyse van passieve onderdelen.....	668
8.5	Remedies tegen niet-lineaire vervorming zonder tegenkoppeling.....	669
8.5.1	De anodeweerstand tegen niet-lineaire vervorming.....	669
8.5.2	De gebalanceerde eindversterker tegen niet-lineaire vervorming.....	670
8.6	De praktijk van niet-lineaire vervorming.....	672
8.6.1	De spectrumanalyser, de zuivere signaalbron en het meten in cascade.....	672
8.6.2	De niet-lineaire vervorming van passieve componenten.....	676
8.6.3	De bepaling van de coëfficiënten van de machtreeks en de 2 ^e en 3 ^e harmonischen.....	678
8.6.4	De invloed van de anodeweerstand op de niet-lineaire vervorming.....	684
8.6.5	De SRPP-basisschakeling versus de kathode basisschakeling.....	686
8.6.6	De cascode basisschakeling versus de penthode basisschakeling.....	689
8.6.7	Gemeten niet-lineaire vervorming van enkele bekende versterkers.....	690
8.7	Nabeschouwing niet-lineaire vervorming.....	695
8.8	Ruis.....	696
8.8.1	Thermische ruis.....	697
8.8.2	Ruis in elektronenbuizen.....	698
8.8.3	Signaal-Ruisverhouding en de Ruisfactor.....	700
8.8.4	Een beetje “ruispraktijk”.....	701
8.9	Literatuurlijst hoofdstuk 8.....	704
9	TEGENKOPPELING.....	705
9.1	Soorten tegenkoppeling.....	705
9.1.1	Parallel-serie tegenkoppeling.....	705
9.1.2	Serie-serie tegenkoppeling.....	706
9.1.3	Parallel-parallel tegenkoppeling.....	707
9.1.4	Serie-parallel tegenkoppeling.....	707
9.1.5	Spanningstegenkoppeling.....	708
9.1.6	Stroomtegenkoppeling.....	708
9.1.7	Eerste samenvatting tegenkoppeling.....	709
9.2	De gevolgen van tegenkoppeling.....	710
9.3	Invloed van tegenkoppeling op versterking, in- en uitgangsimpedantie.....	712
9.3.1	Berekeningen bij parallel-serie tegenkoppeling.....	712
9.3.2	Berekeningen bij serie-serie tegenkoppeling.....	714
9.3.3	Berekeningen bij parallel-parallel tegenkoppeling.....	715
9.3.4	Berekeningen bij serie-parallel tegenkoppeling.....	717
9.3.5	Tweede samenvatting tegenkoppeling.....	719
9.4	Berekeningen aan applicatievoorbeelden.....	720
9.5	Invloed van tegenkoppeling op storende signalen en ruis.....	732
9.6	Invloed van tegenkoppeling op de frequentiekarakteristieken.....	734
9.6.1	Invloed van tegenkoppeling voor lage frequenties.....	735
9.6.2	Invloed van tegenkoppeling voor hoge frequenties.....	736
9.6.3	Invloed van tegenkoppeling voor lage en hoge frequenties.....	737
9.6.4	Invloed van tegenkoppeling voor een cascade van versterkertrappen.....	738
9.6.5	Frequentieonafhankelijk en frequentieafhankelijk tegenkoppeldeel.....	742
9.6.6	Over het ontstaan van een nieuw stukje theorie voor tegenkoppeling.....	744
9.6.7	Stabiliteit en het Nyquistdiagram.....	750

9.7	Tegenkoppeling tussen eindbuizen en eindtransformator	753
9.8	Invloed van de klank door tegenkoppeling.....	755
9.9	De praktijk van tegenkoppeling.....	755
9.9.1	De praktische testschakelingen.....	755
9.9.2	De tegengekoppelde versterking als functie van de tegenkoppelfactor	759
9.9.3	De kantelpunten als functie van de tegenkoppelfactor.....	761
9.9.4	De harmonische vervorming visueel als functie van de tegenkoppelfactor	762
9.9.5	De harmonischen als functie van het uitgangsvermogen versus tegenkoppeling	764
9.9.6	De THD als functie van de tegenkoppeling mathematisch	767
9.9.7	Het reduceren van nuldoorgangvervorming voor gebalanceerd klasse B	768
9.10	Literatuurlijst hoofdstuk 9	770
10	HET BOUWEN VAN ELEKTRONENBUIZENVERSTERKERS	771
10.1	Inleiding.....	771
10.2	Elektronicamaterialen.....	771
10.3	Verbindings- en montage materialen.....	772
10.4	Elektrotechnische bouwtechnieken	777
10.4.1	Bouwen met onderdelenstrips	777
10.4.2	Bouwen in de lucht.....	780
10.4.3	Bouwen op experimenteerprint	782
10.4.4	Bouwen met printen met gedrukte bedrading.....	785
10.5	Proefopstellingen.....	786
10.6	ElektroMagnetische Compatibiliteit (EMC)	787
10.6.1	Overspraak.....	788
10.6.2	Voedingsdistributie.....	792
10.6.3	Aarding	793
10.6.4	Afscherming	793
10.7	Veiligheid	793
10.8	Koeling	794
10.9	Leveranciers voor onderdelen en kennis	795
10.10	Ontwerpstrategie.....	796
10.11	Literatuurlijst hoofdstuk 10	799
	Trefwoordenregister	800